

Людмила Шлєіна

*доктор філософії з педагогічних наук,
старший викладач, кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
(м. Мелітополь)*

РИТОРИЧНА ОСВІТА ЯК ФІЛОСОФІЯ МОВНОГО СПІЛКУВАННЯ ТА ПОВЕДІНКИ

Риторика – це найдавніша наука, що виникла в античні часи і відіграла величезну роль в історії розвитку людства. Риторика вплинула на всі сфери життя суспільства і на багато суміжних з нею галузей гуманітарного знання – філософію, філологію, історію, логіку, вбираючи водночас ідеї та досягнення цих наук. В основі риторики – усне мовлення і людина, що говорить. Ця тема цієї статті актуальна, бо риторика містить низку категорій, звернення яких було і має залишитися нормою. Риторика, оцінюючи те, як є, вчить того, як має бути.

Риторика – теорія та мистецтво мови, фундаментальна наука, що вивчає об'єктивні закони та правила мови. Оскільки мова – інструмент управління та організації соціальних та виробничих процесів, риторика формує норму і стиль суспільного життя.

Сучасна риторика – це «підхід до узагальнення дійсності» (С.С. Аверінцев). Не приватна дисципліна, що дозволяє навчитися «говорити переконливо», але певний загальний методологічний принцип, підхід, що допомагає формуванню думки, вивчає шлях від думки до слова. Риторика – «містке» поняття. Багатовекторний характер впливу риторики на всі сфери життя, в тому числі і на освіту – більш перспективними робить об'єднання зусиль філософів, філологів, педагогів, психологів, психолінгвістів тощо. у розробці теоретичних та практичних питань ефективного мовного впливу та взаємодії. Риторика формує норму та стиль життя, бо «стиль життя є стиль мови» (Ю.В. Різдяний).

Сучасна риторична освіта – це не тільки теорія і практика, а й філософія мовного спілкування та поведінки, що включає гносеологічний, розумовий, лінгвістичний, моральний, естетичний, лінгвокультурологічний, психологічний та педагогічний компоненти. Риторична освіта необхідна всім, хто працює у сфері взаємодії з людьми: наприклад, майбутнім викладачам у тому професійної діяльності, оскільки їм доведеться виступати публічно, вміти захищати свої ідеї перед аудиторією, вміти вести педагогічну розмову, тобто. «Уміти знаходити можливі способи переконання щодо кожного даного предмета» (Арістотель). Так, з огляду на публічність педагогічної професії вузівський викладач як носій громадянської самосвідомості повинен бути зберігачем і виразником елітарної мовної культури суспільства (Кочеткова Т.М., Сиротініна О.І. та ін.) Мова викладача має бути зразковою для здобувачів, служити «мовним ідеалом», до здобуття якого треба прагнути. Риторика потрібна юристам, політикам, дипломатам, усім культурним людям. Отже, риторика, яка є інструментом вираження думки, знаряддям організації мовної діяльності, є сьогодні «спільною» наукою для всіх інтелектуальних професій. Риторика є також однією з наукових гілок, які представляють сучасну лінгвістику та лінгвістичну теорію спілкування.

Зауважимо, що риторика, як і деякі інші сучасні лінгвістичні дисципліни (прагма-, психо-, соціо-, етнолінгвістика), незрима без екстралінгвістичного (позамовного) контексту, так чи інакше вивчає людину. Тому риторика як предмет практичної

спрямованості, культуруотворюючого та інтегруючого характеру дозволяє вважати її універсальною дисципліною, здатною впливати на розвиток та вдосконалення риторично освіченої, інтелігентної особистості, яка володіє риторичною культурою. Риторична культура – це «гуманістична культура загалом, переведена у форму мовленнєвої діяльності, спрямованої на пошук істини та моральне вдосконалення особистості».

Отже, риторика – галузь сучасного соціально-гуманітарного знання, що динамічно розвивається, і, одночасно, лінгвістична наука, для якої характерно створення нових наукових парадигм. Однією з них є вчення про риторичну особистість.

Список використаних джерел

1. Адамович А. Є., Шлеїна Л.І. Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2021. 93 с. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/navchannja/posibnyky/>
2. Литвинов В. Риторика. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
3. Чепіга. П. Риторика. *Українська мова: енциклопедія* / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; ред. В. М. Русанівський та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000.
4. Риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. Львів : Світ, 2001. 240 с.
5. Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик. 2-е вид., допов. Львів : Львівська політехніка, 2018. 496 с.
6. Шлеїна Л. І. Самостійна робота майбутніх фахівців у процесі вивчення курсу української мови професійного спрямування. Збірник науково-методичних праць «Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі. Випуск 19 Таврійський державний агротехнологічний університет. Мелітополь, 2016. 190-197 с. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/?lang=uk>

Михайло Яковчук

науковий співробітник

Інституту педагогіки НАПН України

(м. Київ)

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ 5 КЛАСІВ У ЗЗСО

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної вітчизняної та світової освіти є перенесення акцентів зі знань і вмінь (як основних результатів навчання) на формування в учнів системи компетентностей.

Відтак, за умов модернізації української школи актуальним стає компетентнісний підхід в освіті, який пов'язаний передусім з особистісно орієнтованим та діяльнісним підходами до навчання, оскільки ґрунтується на особистості учня й може бути реалізованим і перевіреном тільки під час виконання конкретним учнем певного комплексу дій.

Компетентісне навчання іноземної мови у школі відбувається через застосування комунікативно – діяльнісного підходу під час роботи на уроці. І для того, щоб досягти максимального результату, вчитель повинен вміти правильно підібрати форми та методи роботи, створити цікаву атмосферу, де б учні хотіли і не боялися говорити. Найбільш повною мірою виконання комунікативних завдань